Tarkastuslautakunnan Arviointikertomus 2025

Hartolan kunta
Kuninkaantie 16, 19600 Hartola
puh. (03) 843 20 (vaihde)
kunta@hartola.fi Y-tunnus
0163734-5 www.hartola.fi

Sisällys

1.Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus.....3
Keskeiset johtopäätökset.....3
2 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely.....5
3. Arvio valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisesta.....6
4. Talouden tasapainottamisen arviointi.....8
5. Muut tarkastuslautakunnan suorittamat arvioinnit.....9
5.1. Tekninen toimi.....9
5.2. Ympäristölautakunta.....11
5.3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.....12
5.4. Perusopetus.....16
5.5. Varhaiskasvatus.....17
5.6. Työpaja signaali tauolla 2026 alusta lähtien.....18
6. Yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta.....18
7. Aikaisemman vuoden arviointikertomuksen kysymysten arviointia.....19
8. Tilintarkastajan raportoinnista huomioitua:.....20
9. Allekirjoitukset.....21

1.Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Yleisesti tämän päivän epävarmassa maailmassa kuntaorganisaation merkitys kasvaa luottamuksen, pysyvyyden rakentamisessa ja ylläpitämisessä Yhessä tehen.

Hartolan kunnan toiminnan ja talouden kokonaisuudesta oikean kuvan saaminen on haastava tehtävä. Toivomme, että ne huomiot, painotukset ja asiat, joita arviointikertomuksessa tulevat esille voisivat osaltaan olla keskustelun pohjana / apuna uudelle strategiatyöskentelylle ja tulevan vuoden budjetin laadinnassa. “Ei ole olemassa ilmaisia lounaita” sopii hyvin talouden laadinnan periaatteeksi.

Kiitoksella annamme tunnustusta kaikkien kuultavana olleiden viranhaltijoiden oman toimialueen asiantuntijuudesta. Hyvät ja huonot asiat ovat tiedossa, suunnitelmia on laadittu ja mietitty tulevaisuutta. Valmiutta kohdata tulevaisuuden haasteita ovat olemassa.

Apuna laadinnassa ja arviointikertomuksen tekemisessä on 4.9.2025 pidetty tarkastuslautakuntien jäsenille pidetty koulutus sekä “Kehittyvä tarkastuslautakunta tavoitteiden toteutumisen ja tuloksellisuuden arvioijana” – Kuntaliiton ohjeistusta.

Toivomme, että lukijat / valtuutetut / viranhaltijat saisivat apua omaan Hartolan kunnan toiminnan ja talouden arvioimiseensa.

Keskeiset johtopäätökset

Kunnan talouden tasapainottamista on jatkettu nyt v.2024 alkaneen suunnitelman mukaisesti ja tosin vasta v. 2026 jälkeen nähdään tasapainottamissuunnitelman merkitys kokonaisuudessaan. Kunnan tilinpäätös on ylijäämäinen toisena vuonna peräkkäin.

- Kunnan haasteena on ikääntyvä väestö, demografia rakenne Hartolassa mediaani-ikä on 64 v, on 550 yli 75 v, 64–75 v. 650, työikäisiä 968, koulussa 138 oppilasta, työttömiä 98. Muutto ei riitä korvaamaan luonnollista poistumaa, “1 pois nukkunut viikossa, 1 lapsi syntyy kk:ssa”,
- Varsinaisia vapaita työpaikkoja ei vuoden lopussa 2025 Hartolassa ollut tai niitä on minimaalisen vähän ja pitkäaikaistyöttömien aiheuttamat ns. sakkomaksut valtiolle kuormittivat voimakkaasti kunnan taloutta, 10 000–12 000 € /kk,
- Työvoiman vs. työttömien vaihtelu tuottaa ennakoimattomuutta,
- Kunnan yritysveropohja on kapea, väestö vanhenee ja vähenee, kunta on velkaantunut, nämä aiheuttavat kuntataloudelle ja palvelujen ylläpitämiselle haasteita,
- Tuleva hankintalain uudistus tulee aiheuttamaan omat haasteensa,
- Hyvinvointialueen palkkaharmonisaation ratkaisemattomuus tuo vielä oman epävarmuutensa kuntatalouteemme.

Kunnan suurin riski on kunnan kiinteistöyhtiö Vasallin tilanne. Kovista ponnisteluista huolimatta uutta aktiivista toimijaa ei olla “talotehtaalle” saatu ja puuttuvat vuokrat uhkaavat ajaa kunnan kriisikunnaksi. Mitä tahansa tapahtuukin tappioita, tulee Hartolan kunnalle. Vasalli Oy:n hallitus on tehnyt hartiavoimin töitä etsiessään ratkaisuja ja olisi suotavaa, että tälle työlle tulisi positiivinen lopputulos.

Kunnan talouden tasapainottaminen ei ole mennyt kivutta. Rajapinnassa seurauksena mm. teknisen toimen resurssien rajallisuus. Palvelujen ulkoistaminen on ulkoalueiden hoitamisessa onnistunut, mutta ei ole tuonut sitä säästöä mitä odotettiin, vaikkakin vapautti käsiä.

Vesi- jätehuollosta huolehtiminen edellyttäisi sekä puhdas- että jätevesipuolelle yhden työntekijän lisäystä mm. loma-aikojen ja kriisitilanteiden, -tehtävien hoitamisen kannalta. Omaa osaamista olisi oltava, mikäli ulkopuolista palvelujen tuottajaa ei saada tekemään korjausta.

Pitkässä juoksussa taajama-alueelta vähenevä väestö tulee vähentämään mm vesimaksujen tuloa ja tulee aiheuttamaan vesimaksujen korotuspainetta. Tällä hetkellä tulot kattavat menot.

Vesi-infrassa on korjausvelkaa etenkin himaniittiputkien osalta, jota on 3,9 km. Investointeja korjauksiin on odotettavissa vuosiksi eteenpäin.

Koulun olosuhteet ovat kiitettävät. On hienoa todeta tilojen ja työvälineiden olevan modernit. Työrauhakin on koulussa eri toimenpiteiden kautta palautunut.

Opiston olemassaolo on ollut tärkeä kansansivistystyön sekä paikkakunnalla tapahtuvan lukiokoulutuksen kannalta ja sen lisäksi opiskelijoista on saatu kesätyöntekijöitä paikallisiin yrityksiin. Tulevaisuudessa ulkomaalaisten opiskelijoiden pitää maksaa lukukausimaksuja, tänä vuonna –26 aloittavilla tätä ei vielä tule. Hyvänä viestinä on kuitenkin Opiston itsenäisyys kyky markkinoida koulutuksiaan verrattuna pieniin lukioihin. Lisäksi tällä hetkelläkin on lukukausimaksunsa maksaneita opiskelijoita. Viestiä on tullut myös siitä, että maailmalla on kiinnostusta tulla opiskelemaan, vaikka lukukausimaksuja tuleekin. Koulutusmaine Suomessa on hyvä.

Tasapainottamissuunnitelmassa kansalaisopiston tukeminen pienenne asteittain vuosittain.

Kunnan markkinointi ja tulevan koko kunnan strategian päivittäminen on tärkeää Hartolan tunnettavuuden parantumiseksi. Millä erottaudumme ja miten kirkastamme identiteettiämme, vapaa-aikaan, vapaa-ajan asukkaisiin ja matkailuun keskittyminen? Vai johonkin muuhun? Emme pysty kilpailemaan ns. megatrendien kanssa: mm. kaupungistumista ja muuttokeskittymistä suuriin metropolialueisiin tapahtuu. Meidän pitää löytää omia vahvuuksia houkuttelevuudeksi ja erottautumiseen.

Kunnan työntekijöiden työhyvinvointi on erittäin hyvällä tasolla. Palvelutaso on pystytty säilyttämään jopa erittäin hyvällä tasolla.

Hartola on aktiivisten yhdistysten kunta. Yhdistyksillä on tarjota toimintaa lapsista ikäihmisiin. Yhdistysten välillä on myös hyvää yhteistyötä. Meillä on hyvä palveluopas, harrastekalenteri ja kunnan sivuilla tapahtumakalenteri. Informaatiota jaetaan laaja-alaisesti (kunnan sivut, facebook).

Kunnassa olevat fasiliteetit antavat runsaasti mahdollisuuksia vapaa-ajan harrastamiselle: golf, keilailu, laskettelu, hiihto-pururata, lähiliikuntapaikka, kuntosali, Kunkku Areenan

(sisähallin) mahdollistavat sisälajit sulkapallo, futsal, koripallo, lentopallo. Uutena peruskorjattu tenniskenttä ja uutena padelkenttä.

Lisäksi Tainionvirran, Rautaveden ja Jääsjärven antamat kalastus-retkeily-, melonta-, mökkeilymahdollisuudet ovat ainutlaatuiset.

Kunkku-Areenan tilojen myyminen/ mainostaminen ulospäin voisikin olla yksi tehostamisen lähde. Tätä on kehuttu huokeana tilana mm pääkaupunkiseudulta tulevien harrastajien puolelta. Osin isojen ryhmien tuloa hidastaa kunnasta puuttuva majoituskapasiteetti.

2 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan tulee arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella, ja voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu sidonnaisuuksien ilmoitusten noudattamista ja saattaa tiedoksi valtuustolle (Luottamusmiehen käsikirja 2021)

Lautakuntien jäsenten määrä putosi tälle vaalikaudelle talouden tasapainottamisen osana seitsemästä viiteen. Syksyllä -25 kokoonnuimme kolme kertaa, keväällä -26 kerran kuussa.

Menetelmänä ja tavoitteena oli käydä päätoimialueet läpi siten, että johtavat viranhaltijat/ lautakunnan pj:t kävivät kokouksissamme kertomassa sekä ajankohtaisista asioista että kuluneen vuoden 2025 yhteenvetoa. Kunnan tilintarkastaja kävi esittelemässä vuosityösuunnitelman.

Lisäksi kukin tarkastuslautakunnan jäsen on itsenäisesti suorittanut huomioita kunnan toiminnasta mm. lukemalla lautakuntien pöytäkirjoja ja/tai keskustelemalla eri työntekijöiden kanssa. Jaoimme tarkastuslautakunnan jäsenille vastuualueita eri alueille. Kävimme keskusteluja havaituista asioista yhteenvedon pohjaksi.

Tarkastuslautakunnan jäsenet:

Pekka Pyykkö, pj.	Matti Hakala, varajäsen
Jeremias Sankari, vpj.	Hannu Kemppi, varajäsen
Veli-Pekka Lehtosaari, siht.	Timo Eskola, varajäsen
Leena Seppälä, jäsen	Sari Mohr-Pölkki, varajäsen
Tuija Kajasrinne, jäsen	Tuija Valkeapää, varajäsen

Kuultuja viranhaltijoita ja / tai lautakunnan puheenjohtajia:

8.10.2025 Ulla-Maija Tuomela, tilintarkastaja, BDO
- tarkastussuunnitelma 2025 esitys

20.11.2025 Markku Karnaattu, ympäristölautakunnan puheenjohtaja

18.12.2025 Jarkko Seppälä, kunnanjohtaja

27.1.2026 Tarkastuslautakunta jalkautui yhtenäiskoulun tutustumiskäyntiin

28.1.2026 Ilkka Koskinen, vs. kunnan tekninen johtaja

25.2.2026 Johanna Huttunen, hyvinvointikoordinaattori

26.3. 2026 Tiina Kotila-Paaso, rehtori

25.5. 2026 Ulla-Maija Tuomela, tilintarkastaja

3. Arvio valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisesta

Hartolan kunnan visio Yhessä tehen!

Tarkastuslautakunta toteaa tavoitteiden ja yleisen palvelutason olleen kuluvana 2025 erittäin hyvällä tasolla. Määrällisiä ja laadullisia tavoitteita on ollut runsaasti ja ne ovat pääsääntöisesti saavutettu.

Investointeja ja korjauksia ei luonnollisesti pystytä ja ole pystytty tekemään, sillä intensiteetillä mihin kunnassa olisi tarvetta, mutta siinäkin on selvitty ja järkeviä suunnitelmia tulevaisuuteen on tehty. Tosin akuutteja tilanteita on ollut harmittavasti. Tässä taloudellisessa tilanteessa investointien ja korjausten kanssa kunta joutunut tekemään valintaa.

Yleisesti palvelut ovat sujuneet erittäin hyvin. Työhyvinvointi on henkilöstöllä erittäin hyvällä tasolla. Myös valtuutettujen keskinäinen luottamus ja vuorovaikutus on hyvällä tasolla. Talouden tasapainottaminen ei ole juurikaan näkynyt palveluissa, kiitos motivoituneen henkilökunnan.

Hartolan kuningaskunta on pieni, yhteisöllinen ja hyvien liikenneyhteyksien varrella sijaitseva maaseutukunta, jossa päätöksiä tehdään asukkaita kuullen ja kunnan elinvoimaisuutta rakennetaan yhdessä.

Muutamia nostoja seuraavassa:

Toiminnan painopisteet ovat: Hartolassa on hyvä olla, Hartolaan on helppo tulla ja Kuningaskunta tutuksi.

- tästä olemme saaneet muuttajilta hyvää palautetta

Talouden tasapainottamisen myötä vuosikate on kääntynyt positiiviseksi ja kokonaislainamäärä on vähentynyt 350 000€, kuntakonsernitasolla lainoja on myös pystytty lyhentämään pääomittamisella. Investointitaso on ollut maltillinen.

Kuntalaisia on kuultu erilaisissa tapaamisissa (torille jalkauduttu, vierailtu kylissä) ja asukasraati on otettu toimintatavaksi ja välineeksi.

Hyte –rajapinnoille on nimetty yhdyshenkilöt niin hva:n kuin kunnan osalta.

Nuorisovaltuuston edustaja osallistuu valtuuston, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan ja teknisen lautakunnan kokouksiin.

Olemmeko osanneet ottaa nuorten tarpeita huomioon toimintojen suunnittelussa? Nuoret ovat paljon keskustelleet, mitä kunta voisi tarjota nuorille. Nuoret ovat olleet aktiivisia käyttämään puheenvuoroja.

Opetusryhmien koot ovat olleet pääsääntöisesti opetusta ja oppimista tukevia. Varhaisen tuen palveluihin on panostettu.

Henkilöstön vaihtuvuus on ollut pientä, tyhy –resurssit ovat säilyneet ennallaan. Sairaslomien määrä on pudonnut 20% v. 2025.

Onko työterveyskeskustelut säännönmukainen menettelytapa pitkissä sairaslomissa ja koko organisaatiossa johdonmukaisesti käytössä?

Muuttoliike negatiivinen, kuntien välinen muuttoliike -43 ja kokonaisnettomuutto -32 henkeä.

Aktiivinen vaikuttamistyö vt 4 toimenpidesuunnitelma vaiheessa. Hartolan sijaintia tuotu esiin viestinnässä mm. Matkamessuilla.

Taajaman alueella toteutui valokuitukaapeloinnit ja liittyminen on mahdollista myös myöhemmin. Sähköisiä palveluita kehitetty mm. rakennusvalvonnan osalta. Suomi.fi-viestintä valmistelussa.

Yrityksiä on perustettu 17 kpl v. 2025, mutta saman verran on lopettanut.

Kaavoitusta tehdään / on tehty yhteistyössä Heinolan kanssa

Keskustaajama on viihtyisä ja virikkeellinen

Edelleen jatkettava ja mietittävä kehittämistä liikkumisen turvallisuuden / tukemisen varmistamiseksi. “Asuinympäristö ohjaa valintoja”

Kuntalaisten viihtyvyyttä on lisätty mm LUMO –puistolla, yhteisöllisellä taiteella, lisäksi yleisellä siisteydestä huolehtimisella katukuvassa. Jokirannan toimintaa kehitetään.

Ladec/Lahti Region yhteistyöllä Hartolan markkinointityötä

Some –markkinoinnin kärkenä on Hartolan markkinat.

Palveluoppaan visuaalista ilmettä ja sisältöä on uudistettu strategiakauden aikana. Infotaulujen viestintää kehitetty. Viestinnän resurssit vähäiset ja viestintä kohdistuu ennen kaikkea kuntalaisille. Kuntamarkkinoinnin kärjet Hartolan markkinat ja Matkamessut.

Hartolan yksi rikkaus ja vahvuus ovat vesistöt ja Hartolaa luontomatkailukohteena kannattaisi kirkastaa strategiassa. Olemme saaneet mm hienot pyöräilyreitistöt tukemaan em. tavoitetta, kiitos Hartolan Ladun.

Ilmastosuunnitelma on hyväksytty valtuustossa joulukuussa 2024. Tainionvirta-yritysryhmähanke yhdistää alueen matkailutoimijoita. Leader-rahoituksen mahdollisuuksia on Hartolassa hyödynnetty hyvin. Kalatalouden osalta yhteistyötä mm. osakaskuntien ja Vapaa Virtaankoski-hankkeen kanssa.

Kuningaskunta-brändiä hyödynnetään aktiivisesti ja se on jatkossakin osa kunnan markkinointiviestintää.

Edelleen yksi tärkeimmistä Hartolalle julkisuutta tuovista asioista valtakunnallisesti.

Kunnan strategian ydinkysymys voisi olla: Millaisena kuntana haluamme erityisesti identifioitua?

Pitäisikö meidän keskittyä yhteen tai kahteen isompaan kokonaistavoitteeseen keskittyen esim. vapaa-ajan asukkaiden houkuttelemiseksi paikkakunnalle palveluja vahvistamalla ja / tai matkailu- ja kulttuuripitäjänä? Hartolan kunnassa on erinomaiset liikuntamahdollisuudet vapaa-ajanviettoon. Voisiko nämä olla yksi strategiassamme voimakkaammin esiin nostettu vahvuus?

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota Järvi-Hämeen Osuuspankin tilaaman tutkimukseen, jossa verrattiin taloudellisia lukuja muuttajien aiheuttamana. Vaikka väestö vähenee, niin muuttajien taloudellinen kapasiteetti on suurta, väestön väheneminen ei suoraan korreloi talouden ja kulutuksen heikkenemiseen alueellamme. Potentiaalisia muuttajia tulee pääsääntöisesti Lahti-Heinola-pääkaupunki suunnista ja voisi olla järkevää tehdä mainontaa näille alueille. Toisia huomionarvoisia ryhmiä mainonnan kohteeksi olisivat paluumuuttajat sekä vapaa-ajan asukkaat. Viimeksi mainittuja on Hartolassa n 3000, heissä voisi olla halua ja potentiaalia muuttaa pysyviksi asukkaiksi.
Kolmantena tärkeänä asiana on ottaa huomioon olemassa olevien yritysten tarpeet ja tuki olemassaololle.

Meillä ei ole vahvaa teollisuusklusteria metsä-puualaa lukuun ottamatta. Suhdanteet ovat nyt tälle teollisuuden alalle heikot.

Muutamia kriittisiä kysymyksiä mietittäväksi strategiaprosessiin:

- Miten tuemme yritysmyönteisyyttä? Yhden luukun malli?
- Miten sitoutamme vapaa-ajan asukkaita? Etätyöpisteen tekeminen?
- Miten vahvistamme elinvoimaamme?
- Onko hankerahoituksia mahdollista hakea?
- Onko markkinointia kohdennettava?
- Aggressiivisempi/ rohkeampi mainonta?
- Isompia juttuja vuoden mittaan 3–4 kappaletta julkisuutta ja esillä oloa parantamaan.
- Hartolan oma Yritys- ja matkailumessut?
- Luonnonläheinen etätyön paikka?

4. Talouden tasapainottamisen arviointi

Talouden tasapainottamisen tavoite oli vuoteen –27 mennessä 950 000 €. Toimintamenojen vähennyksen osuus 470 000 €, veropohjan vahvistaminen 320 000 € ja toimintatuottoja kasvattaminen 160 000 €. Vuoden 2026 aikana talouden tasapainottamissuunnitelma tulee kokonaisuudessaan käyttöön, ja vasta tämän vuoden jälkeen voidaan arvioida talouden tasapainottamisen kokonaisvaikutusta.

Kokonaisuudessa talouden tasapainottaminen tähän mennessä on mennyt paremmin kuin oli odotettu. Kunnan tilinpäätös v. 2025 oli 567 000 € parempi kuin oli arvioitu.

Kuntatasolla velkaa 10. 943.000 ja konsernitasolla 17.735.000 €.

Vuosikate 1.580.000 €, 200 000 € parempi kuin edellisenä vuonna ja 560 000 € parempi kuin talousarviossa.

Investointien nettokulu oli 552.000 € mm. Tähtitie/pyörätie sekä yhtenäiskoulun piha.

Väkiluvun väheneminen tulee aiheuttamaan haasteita kunnan taloudelle.

Te-palveluiden siirtyminen kunnalle aiheuttaa taloudelle suhdanneherkkyyttä.

Työttömien määrä on vuodessa pudonnut 139:stä 107:ään, 13,8% :sta 11,1%: iin.

Vuosien -26–30 aikana 15 työntekijää on jäämässä eläkkeelle Hartolan kunnassa. Tähän on syytä varautua.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota syksyn talousraameja toimialueille annettaessa mm. teknisen osaston työpaineen ja –kuormitukseen.

Lisäksi kunnan työntekijöiden keski-ikä on jnvk suurempi kuin kunnissa yleensä. Eläkkeelle siirtyviä tulee olemaan lähivuosina 15. Tulevaisuuteen varautumista pitkäjänteisesti tarvitaan.

Tarkastuslautakunta ehdottaa talouden tasapainottamissuunnitelman tarkastelua kriittisesti syksyllä mahdollisten ulkoisten palvelujen versus omana työnä suoritettavien palveluiden järjestämisessä, kustannus- ja säästövaikutusten vertailua ja kriittisissä kohdissa tehtäviä korjaustoimenpiteitä.

5. Muut tarkastuslautakunnan suorittamat arvioinnit

5.1. Tekninen toimi

Henkilöstö jakaantuu kolmelle alueelle: 1 Kenttä-vesi-kiinteistö, 2. Koulu-siivoustoimi 3. Hallinto

Teknisen toimeen kuuluu hallintosäännön mukaan tekninen lautakunta ja ympäristölautakunta. (Ympäristölautakunta yhdistyy Heinolan kanssa vuoden 2026 alussa.)

Tekninen toimi on valtuustoon nähden sitova tulosalue, jolle vahvistetaan määrärahat ja tuloarviot.
Tekninen toimi käsittää teknisen toimen hallinnon, vesi- ja viemärilaitoksen, jätehuollon ja satamalaitoksen, kaavoituksen, maa- ja metsätilat, liikennealueet, puistot ja tilapalvelun, tiehallinnon, rakennusvalvonnan sekä ympäristönsuojelun.

Kaavoituksen, rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävät järjestetään yhteistyössä Heinolan kaupungin kanssa.

Teknisen toimen hallinnon tavoitteena on järjestää kunnan muiden toimialojen tarvitsemat tukipalvelut, suoraan kuntalaisille tuotetut palvelut sekä toimialan tehtävään kuuluvat viranomaistoiminnat laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Teknisen toimen johdossa on tekninen johtaja Janne Myntti. 22.9.2025 lähtien virkaa on hoitanut kuntatekniikan insinööri Ilkka Koskinen vs. tekninen johtajana (kunnaninsinöörinä), Janne Myntin jäätyä opintovapaalle 23.3.2026 saakka. Vs (Vt). kuntatekniikan insinöörinä toimii Markku Tuukkanen ajalla 22.9.2025-23.3.2026.

Haasteita

Teknistä toimea rasittaa henkilöstön jaksaminen. Työssä kuormittumista aiheuttaa resurssien vähyys, esim. vesivuotojen sattuessa. Lisäksi ulkopuolisten palvelujen saaminen juhlapyhien kriisitilanteessa on vaikeaa. Osaamista täytyy olla myös omasta takaa. Ongelmana on kunnan työntekijöiden olemassa olevan tietotaidon häviäminen, kun henkilöstöä eläköityy.

Osaavan henkilöstön saanti on haasteellista samoin loma-aikojen sijaistaminen. Työhyvinvointikyselyn mukaan koko kunnan henkilöstön hyvinvointi on parantunut. Teknisen toimen osalta tullaan jonkin verran perässä hyvinvoinnissa, vaikkakin parantunut.

Vesihuolto

Vesihuolto on kriittistä infraa ja siitä huolehtiminen on yksi kuntamme tärkeimmistä tehtävistä.

Vesihuollosta pitää tehdä rakennemuutoksen selvitystyö kuluvan vuoden aikana. Suunnitelmia pitää olla vuosiksi eteenpäin. Viranomaisvaatimuksia on tullut koko ajan lisää. Jätevesipuolellakin tekniikka vanhenee ja uusimisen tarvetta tulee.
Vesihuollon infran-arvo on 20 miljoonaa euroa. Vaikka kunnan kaikki investoinnit kohdistettaisiin vesihuoltoon, korjausvelkaa tulee koko ajan. Korjauksissa joudutaan keskittymään paljolti kiireellisiin korjauksiin ja ennakoivaa huoltoa taas laiminlyömään. Työturvallisuudessakin on otettu riskejä. Lisäresurssointi auttaisi ja pitkässä juoksussa toisi säästöä.

Kilpailu osaavien työntekijöiden rekrytoimiseksi on tänä päivänä vaikeaa sekä haastavaa, mutta osaamisen säilyttämiseksi välttämätöntä.

Työntekijän houkuttelevuuden kannalta Hartolan kunnan etuna on kokonaiskuvan hallittavuus ja kokonaisvaltainen työnkuva.

Tehtyjä hankkeita

Tähtitien kevyen liikenteen väylä on rakennettu. Budjetti ylittyi 15 % valaistuksen uusimisesta johtuen. Kevyenliikenteen väylä on todettu tarkoituksen mukaiseksi, koululaisliikenteen ja lenkkeilijöiden turvallisuus on parantunut. Samalla pystyttiin yhdistämään vesilinjan peruskorjaus ko. tielinjalla.

Kiinteistöt

- Jokiranta: rakennus vaatii katon korjauksen, perustusten ja alimpien seinähirsien korjausta. Jokirannan korjausten tarve ja kustannukset vaativat selvityksen. Tähän on toimenpiteitä tulossa. Lisäksi ko. tilan tarve on mietittävä rakennuksen elinvoimaisuuden säilymiseksi. Kiinteistöä tarjottu museolle, mutta ei ole ollut rahoitusta, kiinnostusta olisi.
- Terveysasemaan on tulossa putkiremontti. Lisäksi rakennuksessa on rakenteellisia ongelmia, kosteutta tulee maanvastaisesta seinästä ja salaojat eivät toimi.
- Kunnanvirastolla putkiremontti tulossa, samoin katon uusiminen tulevaisuudessa.
- Kirjaston katto vaatii korjausta lähivuosina.

- Asunnot: kunnan omistamissa kiinteistöissä peruskorjauksen tarvetta paljon (kylpyhuoneet, vesijohdot).

Strategiatyöryhmä kiinteistöille tehtävien ratkaisujen miettimiseksi on perustettu.

Aurinkojärjestelmä (koulu-jätevesilaitos) on ollut kannattava hankinta ja on saatu säästöjä energiakulutukseen. Heikkoutena on talvikauden huono energiantuotto.
Kissamäessä on luvitettu varavedenottamo. Taloudellisen tilanteen vuoksi ei ole pystytty toteuttamaan.

Maan alla on 3,9 km himaniittiputkea. Himaniittiputken vaihto on tulevaisuuden investointisuunnitelmassa. maksaa 1000 € /m katuosuuksien kohdalla.
Etäluettavien vesimittareiden hankinta tulee ajankohtaiseksi lähivuosina. Kunnalle kuuluu mittareiden vaihtokustannukset. Muut mahdolliset kustannukset työhön liittyen jää kiinteistön omistajan vastuulle.

Jäteasema ja jäteveden puhdistamo

Jäteasema on auki keskiviikkoisin sekä kuukauden 1. ja 3. lauantai. Mahdollisuus on viedä jätteitä muunakin aikana sovitusti maksamalla portinavausmaksun. Esimerkiksi yrityksille em. palvelu on toiminut ongelmitta.

Aukioloajat on todettu riittäviksi. Kesäaikana pidempi aukiolo.
Kunnassa on 40 aluekeräyspistettä. Niiden ylläpito on kallista ja tarkoituksena on kilpailuttaa sekä tarkoituksen mukaistuttaa uusi jätesopimus nykyisen umpeuduttua.
Pariin jätteenkeräyspisteeseen valitettavasti kerääntyy sinne kuulumatonta jätettä jatkuvasta informaatiosta huolimatta. Näitä poistetaan 2 vk välein.
Kuitenkin kokonaisuudessaan Hartolan jätehuoltokustannus on edullista ja toiminut.
Jäteveden puhdistamolla on ollut teknisiä ongelmia, joita on saatu korjattua.

Vesiosuuskunnat

Hartolassa on 5 vesiosuuskuntaa. Osa isoja, osa pieniä (15 osakkaan osuuskuntia).
Osa velattomia ja osa velkaisia. Vesiosuuskuntien yhdistäminen Hartolaan on vesihuollon rakennemuutostyön suunnitelmassa. Selvitystyöhön on haettu hankerahaa. Asiaa on mietittävä tarkoin.

5.2. Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunnan tehtäviin on kuulunut kaavoitus, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu. Niitä on hoidettu yhteistyösopimuksella Heinolan kaupungin kanssa. Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun järjestämisvastuu siirtyy vuoden 2026 alusta Heinolan kaupungille.

Yhteistyö Heinolan kaupungin kanssa 1.9.2023 alkaen on tuonut lisäresursseja kaavoitukseen. Silti voi kysyä, miten se näkyi vuonna 2025. Vuoden aikana ei tullut hyväksymisvaiheeseen tai vireille yhtään kaavaa. Vireillä oli kaksi kaavaa. Niistä asemakaavan muutos ja laajennus Kurpan ja valtatieliittymän alueella on tullut vireille vuonna 2022, ja Tainionvirran asemakaavan muutos ja laajennus vuonna 2024. Vaikka syyt eivät liity yksin kuntaan niin toivottavaa on, että kaavatyö etenisi nopeammin kuin Kurpan alueen muutos ja laajennus.

Tärkeää oli, että kunta lausui maakuntakaavan luonnoksesta.

Kaavoituksen ja rakennusvalvonnan rajalla on Hartolan kunnan rantarakentamisen strategia. Se on uusimisen tarpeessa, ja uusimista pitäisi kiirehtiä.

Ympäristölautakunta hyväksyi keväällä 2025 Kiinteistökartoituksen loppuraportin. Siinä on hyvin kuvattu hankkeet tulokset ja ongelmat. Sen seurauksena kiinteistöverotuspohja on maanomistajien tasapuolisen kohtelun kannalta parempi kuin mitä se oli hankkeen alussa, vaikka kunnan eri osien välillä on siinä eroja. Kunnanhallitus onkin edellyttänyt keskeneräisten tietojen käsittelyä osana normaalia viranhaltijatyötä. Mitä se tarkoittaa 1.1.2026 alkaen, kun rakennusvalvonta on osa Heinolan kaupungin organisaatiota.

Loppuraportissa arvioidaan, että hankkeen myötä kunnan kiinteistöverotulot ovat selvästi nousseet, arviona on vähintään 100 000 euroa vuodessa. Kuitenkin todetaan, että vasta vuosina 2025–2026 verotuloja nostava vaikutus tulee paremmin näkyviin. Vuodeksi 2025 kiinteistöveroja korotettiin, joten vaikutusta on vaikea arvioida. Kiinteistöverotulot nousivat 16,8 prosenttia, mutta maapohjan kiinteistöveroa lukuun ottamatta 20–30 prosenttia, eli tuskin enää suurta vaikutusta verotulojen kasvuun oli kiinteistökartoituksella.

Vuoden aikana hyväksyttiin uudet ympäristösuojelumääräykset ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelma sekä asetettiin nähtäville uusi Heinolan ja Hartolan alueellinen rakennusjärjestysehdotus.

Ympäristölautakunta myönsi joulukuussa 2025 suunnittelutarveratkaisun aurinkovoimalan rakentamiseksi Kalholle. Elinvoimatyön näkökulmasta se oli merkittävin yksittäinen päätös vuoden 2025 aikana koko kunnassa.
Ympäristölautakunta lakkautettiin vuoden 2026 alusta. Uudessa yhteisessä lautakunnassa on kolme jäsentä Hartolasta. Se riittää lautakunnan normaaliin työskentelyyn. Kuitenkin kunnan on syytä selvittää, millä tavalla kunnan näkemys jatkossa voidaan huomioida laajemmissa asiakokonaisuuksissa, kuten suunnitelmissa ja määräyksissä. Riittääkö lautakunnan jäsenten kommentit kunnan kannaksi?

Ympäristölautakunnan toiminnan arviointia kunnanvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisessa haittaa se, että lautakunnan alaisissa toimissa ei ole asetettu mitään tavoitteita toiminnalle.

5.3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen on sanottu olevan yksi tärkeimmistä kunnan perustehtävistä. Elintapaohjaus on kustannustehokasta ja investointi tulevaisuuteen. Merkitykseltään paljon suurempi kuin kustannukset antaisivat ymmärtää. Hyvinvointi koskettaa kuntalaisia ja on tärkeä osa mielen ja sosiaalisen hyvinvoinnin saralla.

Väestö ikääntyy ja mahdollisimman monet olisivat tärkeä säilyttää omatoimisena ja itsenäisesti pärjäävinä. Liikkumattomuuden aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle lasketaan miljardeissa vuosittain. (kolmasosa lapsista, neljäsosa työikäisistä ja viidennes ikääntyneistä liikkuu terveyden kannalta riittävästi, Kuntalehti 2/26).

Terveyden peruselementtinä liikunta on kaikkein helpoin tapa tukea terveyttä, vaikka se ei ainoa ihmisen toimintakykyä tukeva asia olekaan. Liikkuminen tänä päivänä tahtoo jakautua voimakkaasti kahtia liikkumisesta pitäviin ja sitten liikkumiseen päinvastaisesti suhtautuviin.

Suurimmat 3,2 miljardin arvioitujen kustannuksien jakautumisesta liikkumattomuudesta Suomessa aiheutuvat diabeteksesta 391 milj.€, Alzheimerista 340 milj.€, ennen aikaisista kuolemista 300 milj.€, aivoinfarkteista 98 milj.€, masennuksesta 89 milj.€, murtumista 62 milj.€, selkäkivusta 25 milj.€, rintasyövästä 24 milj.€, sepelvaltimosairaudesta 23 milj.€ ja paksunsuolen syövistä 10 milj.€.

Työkyvyttömyyseläkkeet 691 milj.€, terveyspalvelujen käyttö 346 milj.€, ennenaikaiset kuolemat 298 milj.€, lääkkeet 123 milj.€, pitkät sairaslomat 43 milj.€, lyhyet sairaslomat 2 milj.€. (Fysioterapia –lehti 2 /2026, UKK-instituutti)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tähtää mm ennen aikaisten eläköitymisten, pitkittyneiden sairaslomien ja työpanoksen menetyksien ehkäisyyn.

Miten mm. pitkäaikaistyöttömiä saadaan Hartolassa elintapaohjauksen piiriin?

Eri ikäisten tarpeet vaihtelevat. Työikäisillä korostuu jaksaminen, stressin hallinta, työkyky, ikääntyneillä toimintakyvyn säilyminen, kaatumisen ehkäisy, turvallinen kotona asuminen.

Monenlaista tarjontaa Hartolassa on, lähiliikuntapaikka, muita liikuntamahdollisuuksia, ohjausryhmiä, yksilöllistä liikuntatapaohjausta.

On hyvä muistaa, että hyvin suunniteltu ympäristö ohjaa ja kannustaa liikkumaan.

Kuntosalilla käyntikertoja tilastoitu v. 2025 8175. Liikuntaneuvonnassa on ollut 43 ihmistä, enemmän kuin kertaakaan 2 viime vuoden aikana. Kuntotestitapahtumassa oli 78 ihmistä. 65 v täyttäneistä ihmisistä palautti 59 kulkulätkän ja kaikista 65 v täyttäneillä oli 48 lätkää. **Maksullisuutta on kritisoitu.**

Joka tapauksessa toiminnan on oltava jatkuvaa ja työ vaatii pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä.

Strategian päivittämisessä terveyden ja hyvinvoinnin, liikunnan / tarkentamista / osatavoitteita olisi hyvä miettiä.

Kokonaiskustannukset hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toimialueella ovat pieni osa kuntataloutta, mutta kuntalaisten elämän laadun, mielen hyvinvoinnin tukemissa tällä tehtäväalueella on paljon suurempi merkitys kuin mitä taloudellinen panostus antaisi ymmärtää.

Elintapaohjauksen tarkistuslista: Liikunta, ravitsemus, uniterveys, päihteet, riippuvuudet, kulttuurihyvinvointi.

Hyte -kärjet vaikuttaisivat olevan edelleen hyvät tavoitteet viitaten liikkumattomuudesta tulevien kustannusten jakautumiseen vrt. edellä.

Tietojen kannalta tilastot laahaavat perässä, vuoden 2023 ja 2024 tasoissa.

Mielen hyvinvointi

• Lapsilla ja nuorilla yhä mielen hyvinvointiin liittyviä haasteita. Joiltain osin tilanne kehittynyt parempaan suuntaan (esim. huoli omasta mielialastaan), mutta myös esim. sosiaaliseen ahdistuneisuuteen ja nettiriippuvuuksiin liittyviä oireita, sekä väsymystä ja uupumusta. (Kouluterveyskyselyt 2019–2025)

• Työikäisillä mielen hyvinvointi näytti kehittyneen johdonmukaisesti parempaan suuntaan vuosiin 2022–2023 asti. Joiltain osin suunta kääntynyt huonommaksi sen jälkeen (Indikaattoritiedot vuoteen 2023–2024).

Osallisuus ja yhteisöllisyys

• Yksinäisyyttä kokevien lasten ja nuorten määrä oli vähentynyt ja kaikilla 4.–5. luokkalaisilla oli vähintään yksi hyvä ystävä, toisaalta nuorilla syrjinnän kokemukset olivat kuitenkin yleisempiä. (Kouluterveyskyselyt 2019–2025).

• Osallisuusindikaattorin tulos on parantunut. Aikuisista useampi oli tyytyväisiä ihmissuhteisiinsa kuin aiemmin, mutta melkein joka viides koki kuitenkin yksinäisyyttä melko usein. (Hyvinvointikyselyt 2021 ja 2024).

• Lastensuojeluilmoituksien ja lastensuojelun avohoidon asiakkuuksien määrä ollut laskusuuntainen, vuosina 2023–2024 kääntynyt nousuun. Nuorisotyöttömien osuus on ollut nousussa vuodesta 2021 vuoteen 2024, ja koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita nuoria enemmän kuin Päijät-Hämeessä ja koko maassa keskimäärin.

• Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita aikuisia oli vähän, ja työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus pienentynyt. Työkyvyttömyyseläkettä saavia kuitenkin yhä hieman enemmän kuin Päijät-Hämeessä ja koko maassa keskimäärin, ja työkyvyttömyysindeksi korkeampi. (Indikaattoritiedot vuoteen 2024)

• Ikäihmisillä osallistumisen kokemukset olivat pysyneet ennallaan, mutta yhteiskunnallisen osallisuuden ja työelämän kokemukset heikentyneet. (Ikäystävällisen kunnan arvioinnit 2018–2025).

Arjen turvallisuus

• Oman turvallisuutensa erittäin hyväksi ja Hartolan turvallisuuden erittäin hyväksi kokevien määrä noussut. Monet turvallisuuteen liittyvät huolenaiheet huolestuttivat vastaajia hieman vähemmän. (Turvallisuuskyselyt 2019 ja 2022).

• Tapaturmaindeksi selvästi koko maan tulosta parempi. Ikäihmisillä vähemmän kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitojaksoja. Ikäihmisistä tehtyjen huoli-ilmoitusten määrä kasvanut (Indikaattoritiedot vuoteen 2023–2024, huoli-ilmoitusten määrä vuoteen 2024).

• Noin neljännes on ollut silloin tällöin huolissaan kotona tapahtuvan tapaturman riskistä, ja noin viidennes omista kyvyistään ja -taidoistaan toimia onnettomuus- tai tapaturmatilanteessa. (Hyvinvointikysely 2024).

• Fyysistä uhkaa ja kiusaamista kokeneiden lasten osuus vähentynyt, ja nuorten sitä vastoin lisääntynyt. Vanhempien liiallisen alkoholinkäytön aiheuttamaa haittaa kokeneiden nuorten määrä oli vähentynyt. (Kouluterveyskyselyt v. 2019–2025).

• Sanallista häirintää tai väkivallan uhkaa kokeneiden aikuisten määrä oli pysynyt suunnilleen samana. (Hyvinvointikysely 2024).

• Poliisin tietoon tulleita henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia hieman vähemmän kuin Päijät-Hämeessä keskimäärin (Indikaattoritiedot vuoteen 2024).

Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

• Lapsilla nukkumisen määrä oli lisääntynyt, mutta läheskään kaikki eivät syö aamupalaa ja harva liikkui terveytensä kannalta riittävästi.

• Nuoristakin vain noin neljäsosa liikkui suositusten mukaisen määrän, ja riittävästi nukkumisessa on haasteita. Alkoholia käyttää entistä harvempi yläkouluikäinen, toisaalta yli puolet on havainnut oman kunnan alaikäisten alkoholinkäyttöä. Myös nikotiinituotteiden ja huumeiden käyttöä on. (Kouluterveyskyselyt 2019–2025, Päihdetilannekysely 2025).

• Useimmat aikuiset liikkuvat jonkin verran, mutta harva liikuntasuositusten mukaisen määrän. Moni ei nuku arjessa riittävästi, ja kasviksien, hedelmien ja marjojen syönnin määrässä olisi parannettavaa. Hengästyttävää liikuntaa vähintään viikoittain harrastavien sekä kasviksia, hedelmiä ja marjoja päivittäin syövien määrä oli vähentynyt. (Hyvinvointikyselyt 2021 ja 2024). Päihteistä huolta aiheuttaa erityisesti läheisten alkoholin käyttö (päihdetilannekysely 2025).

- Mielenterveys ja alkoholisairauksien osuus on lisääntynyt
- Lastensuojeluilmoituksia tehty vähemmän
- Omaishoitajia vuonna 2024 /11 henkilöä
- Kaatumis- ja putoamistilastot ennallaan, lonkkamurtumien osuus samaa tasoa kuin Päijät-Hämeessä

Hartolassa moni asia on parantunut, mutta joidenkin asioiden kohdalla riittää korjattavaa.

Pääasiallinen huoli:

Nuorten tilanne, ikäihmisten tilanne. Omaishoitotuen kriteerit tiukemmat Päijät-Hämeen hva:lla kuin muualla. Ekonomisesti huonoimmassa asemassa olevien tilannetta vain tiukennetaan. Pienituloisuus on ongelmana. Suurimmalla osalla menee kuitenkin hyvin.

Hyvinvointialueen sosiaalihuollon työntekijät ovat kaukana, välimatka aiheuttaa huolta. Lakisääteiset tehtävät on pyritty hoitamaan. Osa työtekijöistä työskentelee Heinolassa osa Lahdessa. Palveluita on myös paikallisesti saatavissa.

Alaikäisten MT-palvelut eivät ole jalkautuneet Hartolaan, vaikka olisi pitänyt. Syyksi sanotaan asiakkaiden vähyys, ja ehkä pitkämatkaisuus.

Ikäihmisten digiosaamisen tukeminen on väestön ikääntyessä edelleen tärkeää ja ennaltaehkäistä kyvyttömyyttä hoitaa omia asioita.

5.4. Perusopetus

Tavoitteena on turvallinen koulu.

Tutkimuksen mukaan henkilöstön jaksaminen on hyvää. Työjärjestelyissä on kyetty ottamaan huomioon toivomuksia ja elämäntilanteita. Lisäksi yhteisölliset toimintatavat tukevat työssä jaksamista. Tätä tukee mm. työterveyshuolto, tiimityöskentely, seudullinen yhteistyö sekä tyhy -toiminta. Työhyvinvointikysely syksyllä 2025 antoi erinomaiset tulokset.

Koko ajan tulee kuitenkin uusia vaatimuksia ja työtä tekee pieni joukko, **varsinkin opintosuunnitelmien jatkuvat päivitykset ovat työläitä**. Rehtorin työ on myös hyvin kuormittavaa ja jatkuvaa kuuntelua. Kehityskeskustelut työntekijöille ovat säännöllisiä ja vuosittaisia.

Perusopetuksessa valitettava piirre on **osan oppilaiden käyttäytyminen ja kunnioituksen puute. Varsinaista fyysistä kiusaamista ei ole, mutta sanallista kiusaamista esiintyy. Osin myös vanhempien ohjauksen vastaanottaminen on ollut vaikeaa.** Oppimismotivaatio on myös heikkoa, maailma tarjoaa nopeita virikkeitä ja koulu koetaan tylsänä.

Täydellinen **kännykkäkielto on ollut hyvä**, ainoastaan yläluokkien oppilaiden kanssa on ollut hankaluuksia. Kokonaisuudessa vuorovaikutus on lisääntynyt oppilaiden kesken, vaikka mm välituntiliikuntaa se ei olekaan lisännyt.
Oppilaiden joukossa MOVE-mittauksissa alisuoriutumista, mikä vääristää tuloksia. Toisaalta kiinnostus liikkumiseen 6–9 lk on vähentynyt.

Kuraattori käy pääosin tiistaisin. Koulupsykologi 1–2 / kk:ssa. Palaverit järjestyvät teamsissä. **Terveydenhoitaja on vaihtunut viime vuonna 7 kertaa, tänä vuonna jo 3 kertaa**. Tämä on jatkuvuuden ja luottamuksen synnyttämisen kannalta huono asia, vaikka työntekijät ovat olleet ammattilaisia. Ennaltaehkäisevä pitkäjänteinen työ kärsii vähäisestä läsnäolosta. **Koulun oman varhaisen tuen asiantuntijan ja koulunuorisotyöntekijän merkitys kasvanut merkittävästi.**

Koulunkäyntiohjaajia on toistaiseksi riittänyt, mutta varaa ei ole vähentää. Heidän /merkityksensä on suuri erityisen tuen tarpeessa olevien lapsien ohjaamisessa opettaja tukena. Mm diabetes –lasten verensokeriarvojen kontrolloimisessa, tai impulssien hallinnassa vaikeuksia kokevien oppilaiden tukemisessa.
Oppimisen tuki haastaa monella tasolla: Kurinpitokäytäntöjen ja yhteisten sääntöjen/ohjeiden noudattaminen, KiVa, Resto-sovittelu ja VERSO käytössä, hyvinvointi- ja kaveritaitotunnit, kerhotoiminta, välkkäritoiminta, oppilaskuntatoiminnan vahvistaminen,

oppilaiden osallistuminen & vaikuttaminen, vanhemmuuden vahvistaminen, tuleva Perhe perustana-hanke/pilotti.

”**Meillä on toimiva ja vastuullinen työyhteisö. Voi hyvällä omallatunnolla kehua kouluamme. Meillä on hyvät resurssit. Niistä ei kuitenkaan ole varaa riistää yhtään,** negatiiviset vaikutukset ovat heti huomattavissa opettajien jaksamisessa ja oppilaiden oppimisessa. Meillä ei ole pienryhmää, joten vaativat erityisen tuen oppilaita ei tule ottaa meille, vaan etsiä heille erityisluokkapaikka, olivatpa he sitten ekaluokkalaisia tai vanhempia. Jos eskarilaisella ei ole koulussa tarvittavia koululaisen taitoja, pitää eskari kerrata. Sama koskee myös muita ikäluokkia. Meillä ei ole sellaisia resursseja, joita tarvitaan, jos oppilaat vain päästetään eteenpäin.”

Koulupoissaolot

Poissaolot vähentyneet seudullisen 30/50/70-mallin, aktiivisen seurannan ja tilastoinnin ansiosta.

- Varhaisen puuttumisen reagointilomake käytössä.
- Yhteys koteihin Wilman, puheluiden ja tapaamisten kautta.
- Yksittäisillä oppilailla edelleen runsaiden poissaolojen jaksoja.
- Urheiluleiritykset/lomat vievät paljon kouluaikaa.

5.5. Varhaiskasvatus

Henkilöstön jaksamista ja sujuvaa arkea auttavat selkeät rakenteet, suunnitelmallinen työ, asioiden ennakointi ja priorisointi. Tiedonkulkuun panostettu, jotta arjessa ei tule yllätyksiä. Nyt myös takkuavat nettiyhteydet on saatu korjattua sekä uusittu työvälineitä.

Sijaisia käytetään tarvittaessa, mutta ylimiehitystä ei voi tehdä taloudellisista syistä, henkilöstömitoitusta seurataan päivittäin. Keskusteluja palautumisesta käydään säännöllisesti. Edelleen työterveyshuolto on mukana työkykytilanteissa. Koulutusmahdollisuuksia on tarjolla osaamisen varmistamiseksi. Tiedon levittäminen tapahtuu mm. arjen rakenteissa (esim. pedagoginen viikkopalaveri). Työyhteisön ilmapiiriä kehitetään suunnitelmallisesti. Työpaikkaselvitykset ja riskikartoitukset tehty ja toimenpiteitä toteutettu.

- Ikääntyvän henkilöstön jaksaminen huomioitu: vähemmän iltakoulutuksia.
- Varhaiskasvatuspäällikkö läsnä arjessa ja tiimipalavereissa.
- VEO:n tuki erittäin vahvaa suhteessa lapsimäärään (66 lasta).
- Rekrytointihaasteet ja eläköitymiset ovat tuleva keskeinen huolenaihe. Koulutuspohjaksi edellytetään tulevaisuudessa sosionomi/ varhaiskasvatuksen opettajakoulutusta.

Yhteenvetoa:

Perusopetuksen laatua on kehitetty monenlaisten kehittämishankkeiden turvin, hankerahaa on haettu niin nuoriso- ja kerhotoiminnan kehittämiseen kuin resurssiopettajien palkkaamiseenkin. Hyvinvointi-suunnitelmassa tuodaan esille kehittämistarpeita käytännön

tasolla ja oppilaiden kokemuksia kouluterveyskyselyn avulla. Molemmat ovat lakisääteisiä toimintoja, mutta pienen kunnan mittakaavassa ongelmat kuten hyvätkin asiat korostuvat mittausten lisääntyessä.

Työhyvinvointikyselyn mukaan tyytyväisyys työhön on hyvällä tasolla sivistystoimessa, perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Työntekijöistä ja etenkin sijaisista on ajoittain pulaa. Hyvää perusopetuksessa ovat koulun uudet ja asianmukaiset tilat, osallistuminen kattavasti kouluruokailuun, pienet poissa-olomäärät, pienehköt opetusryhmät ja matalalla kynnyksellä käytetty erityisopetus.

Suurin yksittäinen opetukseen ja koulun ilmapiiriin vaikuttanut muutos vuonna 2025 on omien puhelimien kielto koulupäivien aikana. Kännykkäkielto on mm. lisännyt nuorten hakeutumista toistensa seuraan ja yhteinen tekeminen sekä liikkuminen välitunneilla on lisääntynyt.

Edelleen koulun haasteena on oppilaiden lisääntyvä haastava käytös.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kokouksissa on käsitelty mm. kouluterveyskyselyä, opiskeluhuoltosuunnitelman päivitystä ja Hartolan laajaa hyvinvointisuunnitelmaa, alueellista hyvinvointisuunnitelmaa ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Ajankohtaisia ilmiöitä ovat olleet mm. kännykkäkiellon vaikutukset, poissaoloihin puuttumisen malli ja kesätoiminnan järjestäminen vuonna 2026.

Kokouksissa on käsitelty myös ehkäisevän työn työryhmästä luopuminen vuodenvaihteessa, kouluterveyskysely ja päihdetilannekysely, ajankohtaiset teemaviikot ja tapahtumat, seudullisen ehkäisevän työn ajankohtaiset asiat, mm. ongelmapelaamisen haittojen ehkäisy ja ennakointi -hanke ja päihdeputki-tilaisuuden muokkaaminen ajankohtaisemmaksi. Laaja hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa 18.11.2025.

5.6. Työpaja signaali tauolla 2026 alusta lähtien

Työpajaohjaajan siirryttyä Opiston palvelukseen, miten toiminta on turvattu yläasteen jättäneiden ja ilman opiskelupaikkaa jääneiden oppilaiden kanssa?

6. Yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta

Talouden tasapainottaminen onnistunut sovittujen toimenpiteiden seurauksena, vaikka kipeitäkin irtisanomisia on ollut.

Tarkastuslautakunta kiinnitti edelleen huomiota mm. teknisen osaston henkilökunnan henkilöstön määrään sekä rajallisen työntekijämäärän työrasitukseen sekä työturvallisuuteen. Tässä on jouduttu ottamaan riskejä esim. “monttuun menemisissä yksin”. Tätä oli jo viime vuonna otettu esiin.

Tekninen osasto joutuu myös laiminlyömää ennakoivaa ja huoltavaa työtä infran kunnossapitämiseksi. Tässä tietysti ulkoistaminen on vaihtoehtona, jos omaa palvelutuotantoa ei saada järkevällä/turvallisella tavalla toteutettua. Lisätyöntekijälle olisi tarvetta, myös osaamisen vahvistamiseksi. Perustelut yllä.

Pelkästään työturvallisuus puolustaisi lisäresurssin palkkaamista talouden tasapainottamispaineesta huolimatta. Tähänkin tark.ltk. otti kantaa jo vuosi sitten.

Kunnan Kiinteistö Oy Vasallin tilanne on edelleen vaikea. Selkeää ratkaisua parempaan ei ole tullut. Tilanne uhkaa kunnan olemassaoloa itsenäisenä.

Tarkastuslautakunnassa on pohdittu, onko juridista estettä, että Vasallista erotetaan kokonaan talotehdaskiinteistö ja muodostetaan erillinen yhtiö muista kiinteistöistä, johon voisi luontevasti liittää terveysaseman kiinteistön, palvelutalon, Kustaantie 7:n.

Kiinteistöstrategiatyöryhmä on perustettu miettimään kunnan asuntojen tilannetta ja tämä on hyvä asia.

Hankintalain tilanne vielä hallituksen osalta ratkaisematta, mutta voimaan tullessa aiheuttaa lisäkustannuksia kunnalle palveluiden uudelleen järjestelyissä.

7. Aikaisemman vuoden arviointikertomuksen kysymysten arviointia

Tarkastuslautakunta on vuosittain esittänyt arviointikertomuksessaan huomioita ja kysymyksiä.

Valtuustoseminaareihin osallistuminen:

- on mahdollista valtuutettujen lisäksi varavaltuutetuille. Tällä hetkellä tarkastuslautakunta voi osallistua varsinaisten jäsenten osalta kokonaisuudessaan valtuustoseminaareihin.

Kunnan vuokra-asumisen kehittämissuunnitelma:

- Kiinteistöstrategia työryhmä on perustettu miettimään remontti-investointeja, myyntiä tai purkamista.

Mahdollinen 10 % minimiomistus:

- tulee aiheuttamaan merkittävää kustannuspainetta, sekä uudelleen kilpailutusta, mikäli vaatimus omistusosuudesta tulee voimaan. Arviolta jopa 400 000 € lisäkustannukset.

Opetustoimi:

- Hartolan vetovoimana on pienuus ja koulussa esiintyvät ongelmat ovat pienemmät suhteessa isompiin kouluihin. Myös modernit tilat ovat hyvä houkutus. Olemme saaneet uusia opettajia.

Onko varhaiskasvatuksessa aloitettu kartoitus tulevia rekrytointeja ajatellen:

- Tämä on tiedostettu ja on varauduttu. Tulevina vuosina sama määrä työtekijöitä tarvitaan kuin tällä hetkellä, mutta koulutusvaatimus muuttuu. Henkilökunnan koulutusrakenne tulee siis muuttumaan

Hyvinvointi ja terveyden edistäminen:

- kunnan ikärakenne huomioiden tärkeä osa kunnan toimintaa ja saada kaikki mahdolliset mukaan, jotka hyötyvät osallistumisesta.

- tehdyllä taloudellisella panostuksella saadaan paljon aikaiseksi kuntalaisten elämänlaadun tukemiseen

Työntekijöiden työtehtävät:

- saatu jaettua ja tasattua niin, että nykyisellä henkilöstöllä saadaan hoidettua kriittiset työtehtävät? Erilaisilla sijaistamisilla, eläkeläisten määräaikaisilla työllistämisillä ja ulkoalueiden hoidon ulkoistamisilla on pystytty hoitamaan työtehtäviä. Edelleen akuuteissa tilanteissa kuormitusta tulee.

8. Tilintarkastajan raportoinnista huomioitua:

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan osalta on tuotu esille tarve hyväksyä/ päivittää sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan perusteet valtuustossa sekä sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan ohje kunnanhallituksessa.

Lisäksi tulisi arvioida vastaako Vasalliin tehty pääomasijoitus todellista arvoa?

9. Allekirjoitukset

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Hartolan kunnan asianhallintajärjestelmän kautta.

Pekka Pyykkö, pj.
Jeremias Sankari, vpj.
Veli-Pekka Lehtosaari, siht.
Leena Seppälä, jäsen
Tuija Kajasrinne, jäsen